

Tekenen en schilderen voor volwassenen 2/3

Frans Nennie

© 2024 Frans Nennie
<https://www.fransnennieart.nl/>

Dit tweede lesboek uit de serie 'tekenen en schilderen' is bedoeld voor getalenteerde kinderen en volwassenen die verder willen gaan dan de lesstof uit 'tekenen en schilderen voor kinderen'. In dit lesboek gebruik ik verschillende teken en schildertechnieken.

De indeling van de hoofdstukken is hetzelfde als de indeling uit 'tekenen en schilderen voor kinderen' en de hoofdstuk nummering sluiten aan bij dit eerste boek. Het eerste hoofdstuk is dan ook hoofdstuk 1.6. De lessen krijgen nu de letter 'v' van volwassenen zoals 'Les 1v' i.p.v. de 'k' van kinderen.

Als je gelijk met de lesstof dit tweede boek begint en boek één overslaat raad ik je toch aan boek één wel door te lezen.

In boek drie ga ik wat dieper in op de in dit boek behandelde lesstof en behandel ik wat nieuwe onderwerpen.

Dit boek draag ik op aan mijn tekenleraar uit de middelbare school Piet Deunhouwer, die mij de liefde voor het tekenen heeft bijgebracht.

Piet Deunhouwer

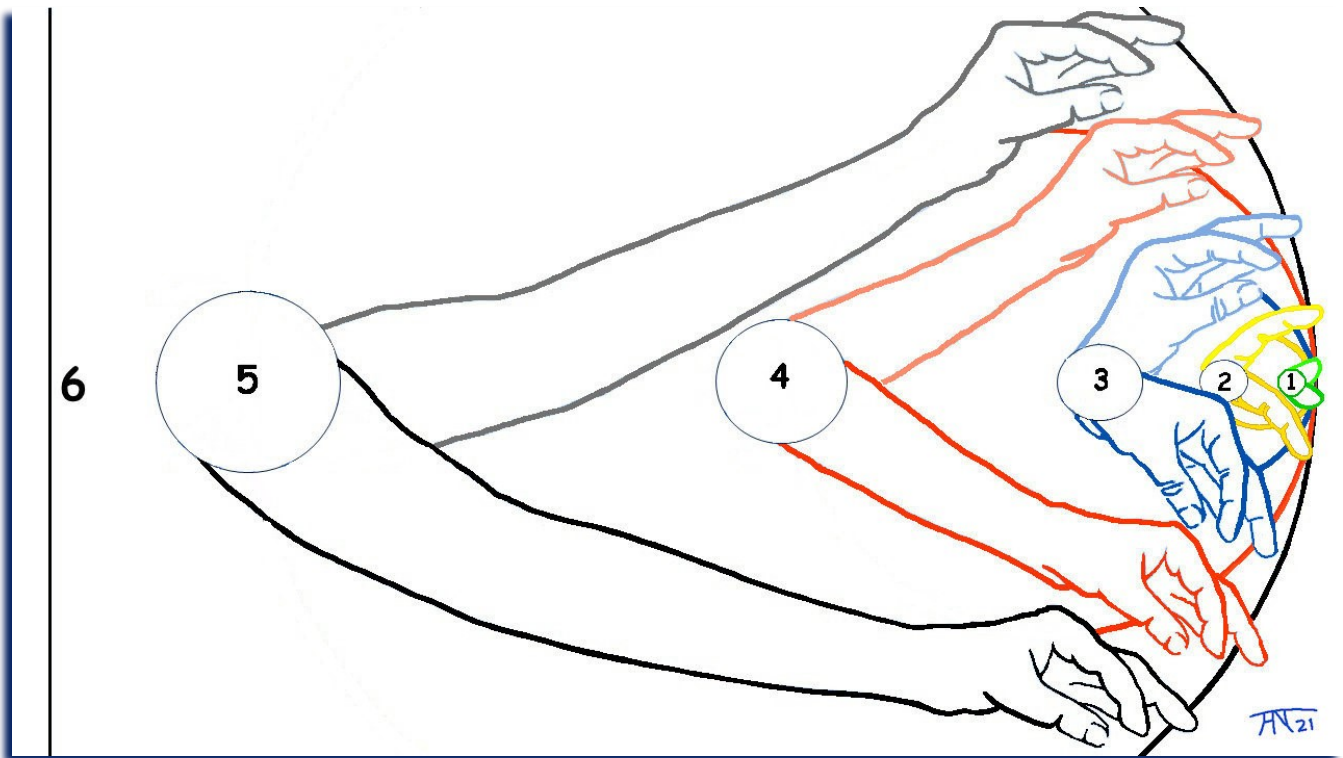
Aquarel schilderij 'Ooievaars in de Oostvaardersplassen' van Frans nennie

Inhoud

.....	1
Les 1v: Het schetsen van eenvoudige basisvormen.....	6
Inleiding.....	7
1.6 Het verschil tussen schetsen, tekenen en schilderen.....	7
1.7 Hoe houd je het potlood vast	8
1.8 Hoe schets je een rechte of mooie kromme lijn	10
1.9 Oefening 'rechte lijnen maken'	12
1.10 Huiswerk 'Basisvormen schetsen'	13
Les 2v: Leer de basisvormschetsmethode	14
Inleiding.....	15
2.5 Oefening 1 'Een vlindertje'	15
2.6 Basis figuren als uitgangspunt voor een creatieve tekening	18
2.7 Huiswerk 'Basisvormen toepassen'	19
Les 3v: Het werken met aquarel verf.....	20
Inleiding.....	21
3.7 Het werken op nat of op droog papier	21
3.8 Opbouw van een aquarel schilderij.....	28
3.9 Huiswerk 'schilder drie basisvorm met aquarel verf	29
Les 4v: Mensen tekenen en resolutie	30
Inleiding.....	31
4.6 Van poppetje naar mens	31
4.7 De mens in een natuurlijke houding	32
4.8 Resolutie overdenking.....	33
4.9 Mensen schilderen in een aquarel schilderij.....	36
4.10 Huiswerk voor volwassenen 'teken een mens in een natuurlijke houding'	38
Les 5v: Dieren tekenen.....	39
Inleiding.....	40
5.6. De rastertechniek	40
5.7 Oefening 1 'Een giraffe met basisvormen'	43
5.8 Oefening 2 'Een olifant'	48
5.9 Oefening 3 'Een goudvis'	51
5.10 Huiswerk 'een edelhert'	51
Les 6v: Portret tekenen van een persoon die naar voren kijkt.....	53
Inleiding.....	54
6.4 Een portret schetsen in elf stappen	54
6.5 Huiswerk les 6 'Tekenen in tien stappen een portret'	59
Les 7v: Portret tekenen van een persoon die opzij kijkt.....	60

Inleiding.....	61
7.6 Het hoofd in alle standen schetsen.....	61
7.7 De 'Loomis methode'.....	62
7.8 Voorbeeld 'Hoofd van opzij'.....	64
7.9 Huiswerk 'Maak een serie 'Loomis' hoofden'.....	66
Les 8v: Je handen doen wat je ogen zien.....	67
Inleiding.....	68
8.5 Oog hand coördinatie oefenen.....	68
8.6 Artistiek gebruik van de cyclus.....	69
8.7 Oefening verbeelding en creatie d.m.v. Zeepbeltechniek.....	74
8.8 Huiswerk 'Maak oefeningen in de oog- hand coördinatie'.....	77
Les 9v: Spelen met licht en schaduw.....	79
Inleiding.....	80
9.10 Voorbeeld les 9 'Max Verstappen'.....	80
9.11 Oefening 'Licht vanuit meerdere kanten'.....	82
9.12 Huiswerk 'Tekenen de schaduwen op een portret'.....	82
Les 10v: Kleding tekenen en ontwerpen.....	83
Inleiding.....	84
10.9 Plooiën, vouwen, kreukels, rimpels en frommels.....	84
10.10 Oefening in les 10 'Song Ruozhao'.....	87
10.11 Kleding ontwerpen.....	89
10.12 Huiswerk 'Tekenen de kleding van een fotomodel'.....	91
Les 11v: Textuur.....	92
Inleiding.....	93
11.7 Oefening 'Stofuitdrukking'.....	93
11.8 Textuur van landschap.....	94
11.9 Oefening textuur door reflecties in waterdruppels.....	96
11.10 Huiswerk 'textuur van verschillende materialen'.....	98
Les 12v: Diepte door perspectief.....	99
Inleiding.....	100
12.6 Drie verdwijnpunten.....	100
12.7 Oefening les 11 'Drie Verdwijnpunten en hulplijnen'.....	101
12.8 Object staat verder weg.....	102
12.9 Oefening les 12 'Meerdere Y-Verdwijnpunten ver weg'.....	103
12.10 Voorbeeld 'Meerdere X, Y, Z- verdwijnpunten'.....	103
12.11 Huiswerk 'Maak een eenvoudig huis'.....	103
Les 13v: Bomen tekenen.....	104
Inleiding.....	105
13.5 Welke materialen heb je nodig voor deze les.....	105

13.6 Oefening van een slanke boom zonder bladeren in vijf stappen.....	106
13.7 Oefening 'bladeren in de vier jaargetijden'	107
13.8 Volgorde van werken bij het schilderen van bomen met aquarelverf.....	107
13.9 Eerst de takken en dan de bladeren.....	108
13.10 Eerst de bladeren en dan de stam en takken	108
13.11 Huiswerk 'bladeren in de vier jaargetijden'	108
Les 14v: Lekker buiten schilderen	109
Inleiding.....	110
14.6 Voorbeeld buiten schilderen.	110
14.7 Oefening en huiswerk 'Buiten schilderen'	114
14.8 Variatie op een schilderijkader	114
14.9 Nawoord.....	114

Het vinden van het draaipunt.

Les 1v: Het schetsen van eenvoudige basisvormen

Inleiding

Het kan zijn dat je bij het lezen van de eerste twee hoofdstukken denkt "Dat is toch al in het kindergedeelte verteld", dan klopt dat maar ik ga nu iets dieper op de materie in. Vanaf hoofdstuk 3 wordt de lesstof steeds uitdagender. In dit lesboek toon ik geen resultaten van mijn cursisten zoals in het kinderboek.

Heb jij je weleens afgevraagd waarom veel kinderen en volwassenen geen rechte of mooie kromme lijn kunnen schetsen?

Het antwoord is eenvoudig, omdat ze het nooit goed hebben geleerd.

Ook houden de meeste mensen hun potlood, krijt en penseel verkeerd vast, vooral bij het schetsen.

Eerst besteed ik aandacht aan het verschil tussen schetsen en tekenen.

Dan leer ik je hoe je een potlood vast moet houden als je schetst.

Daarna leg ik uit welk gedeelte van de arm beweegt bij het tekenen van een kromme lijn en hoe je een rechte lijn schetst.

Ten slotte komen de basisvormen aan de orde.

Je schetsen en tekeningen zullen al na een aantal lessen duidelijk mooier worden.

1.6 Het verschil tussen schetsen, tekenen en schilderen

Schetsen

- Schetsen is het snel en relaxed aanbrengen van veel hulplijnen.
- Deze hulplijnen schets je heel licht en dun net zo lang tot ze naar je zin zijn.
- Je zou ervoor kunnen kiezen de verkeerde lijnen weg te gummen, maar in deze les laat je alle hulplijnen gewoon staan.
- Je kan schetsen met potlood, krijt of penseel.

Tekenen

- Tekenen is het definitief aanbrengen van lijnen of vlakken, waarbij de overgangen van lijnen en vlakken scherp afgebakend zijn.
- Je kan tekenen met potlood, krijt of penseel.

Schilderen

- Bij schilderen werk je met in elkaar overlopende grijzen en kleuren.
- Er zijn weinig scherpe overgang tussen lichte en donkere vlakken
- Schilderen doe je dus ook met potlood, krijt of penseel.
- Ja, dus met potlood kan je ook schilderen!

1.7 Hoe houd je het potlood vast

Bij het maken van een tekening houd je het potlood vast alsof je gaat schrijven. Daardoor staat het potlood onder een grote hoek op het papier waarbij veel druk wordt uitgeoefend.

Onder zo'n grote hoek is het moeilijk om te schetsen, omdat je bij gebruik van een hard potlood een groef of kuiltje in het papier maakt. Als je later de lijn weg wil gummen blijf je die groef zien. Lichtgrijs schetsen is dan ook lastig. Wil je later heel precies diepzwart of gekleurd je tekening afmaken, kan je wel deze schrijfhouding gebruiken.

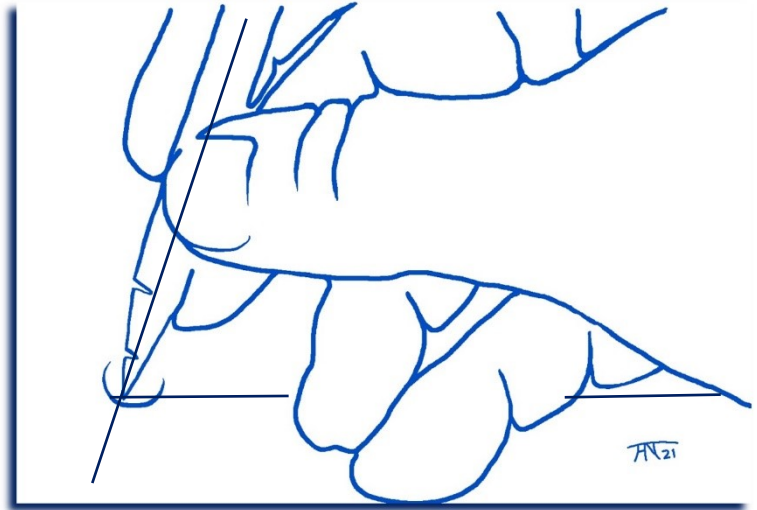
Door de hoek tussen potlood en papier kleiner te maken zet je minder druk en krijg je een donkergrijze hulplijn. Druk niet te hard, want je maakt nog steeds een groef in je papier.

Voor het schetsen wordt de kleine hoek, het meest gebruikt.

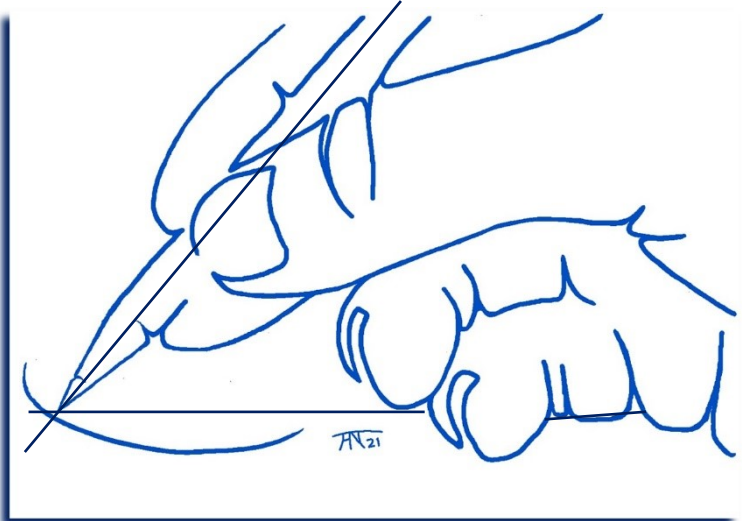
Leg het potlood op je middelvinger en houd het met je duim en wijsvinger vast. Je ringvinger en pink zitten onder je duim.

Laat je hand op het papier rusten zodat er vrijwel geen druk meer op het papier is. Zorg er wel voor dat de punt scherp is.

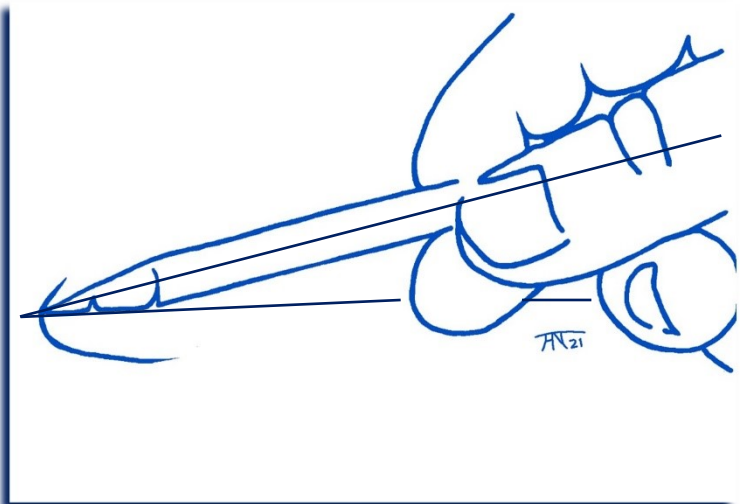
Een los stukje papier onder je hand voorkomt dat je per ongeluk over je werkstuk veegt en lijnen en vlakken uitsmeert.

Erg grote hoek - veel druk - diepe groef in papier.

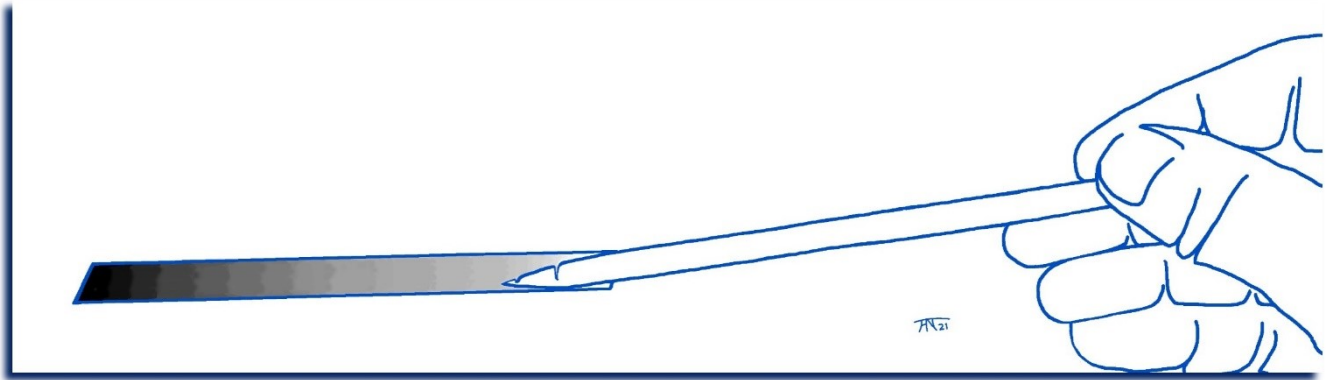

Grote hoek - minder druk - kleine groef in papier.

Kleine hoek - bijna geen druk - geen groef in papier.

1.7.1 Oefening 1: 'Met weinig druk van donker naar licht'

Zeer kleine hoek voor oefening in grijstinten in een rechthoek.

Deze oefening is hetzelfde als de oefening uit hoofdstuk 9.2.2. Waar je in het kinderboek de arceer techniek leerde, verkrijg je nu de verschillende grijswaarden door herhalend grafiet op de grijsvlakken aan te brengen.

De zeer kleine hoek gebruik je om grijstinten te maken.

Werk de oefening niet in één keer af, maar herhaal het vullen meerdere keren op de volgende manier.

- Neem je 2H potlood en teken zonder hulp van een liniaal een smalle rechthoek.
- Vul de rechthoek in vanaf links onder een zeer kleine hoek. Gebruik een lichte druk en werk naar rechts. Bijna aan het einde stop je en laat je de rest wit. De linkerkant is dan nog steeds lichtgrijs.
- Begin weer aan de linkerkant, herhaal het invullen met dezelfde lichte druk op je potlood. Maar stop iets eerder aan de rechterkant.
- De linkerkant is nu iets donkerder geworden, terwijl de rechterkant nog steeds wit is.
- Herhaal dit tot de linkerkant voldoende donker is. Laat je niet verleiden om aan de linkerkant veel druk te gebruiken. Elke keer stop je eerder aan de rechterkant.

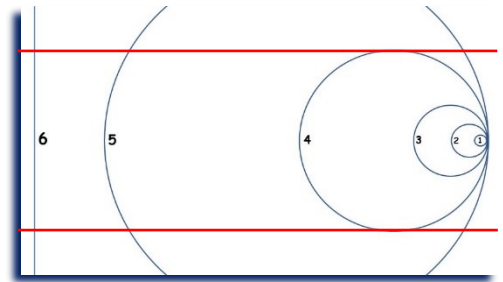
Herhaal deze oefening een paar keer. Deze manier van donkere vlakken maken is veiliger dan met veel druk in één keer een zwart vlak maken.

1.8 Hoe schets je een rechte of mooie kromme lijn

Als je naar de horizon kijkt lijkt het of de aarde recht is, terwijl je weet dat die bolvormig is.

Dat komt omdat de aarde 6371km breed is.

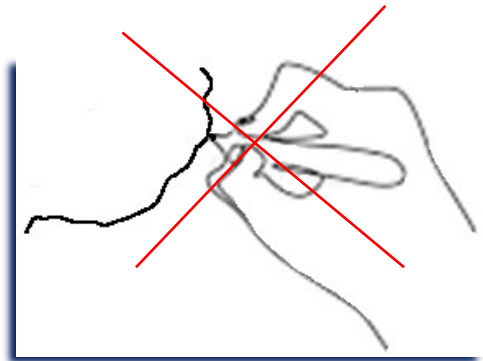
Hiernaast zie je steeds kleinere bollen. Een kleinere bol wordt steeds krommer.

De kromming van bollen met verschillende diameters.

Waarom hebben veel mensen moeite met het gecontroleerd tekenen van een kromme?

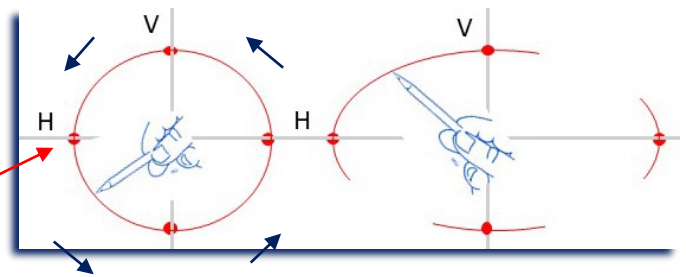
- Als je een willekeurig gedeelte van de arm draait, gaat de lijn alle kanten uit.
- Men beweegt vaak de hele arm met elleboog, pols en vingers.
- De arm rust niet altijd stabiel op tafel.

Het fout en krampachtig schetsen van een kromme.

1.8.1 Hoe schets je een cirkel, ellips of een kromme lijn?

- Begin bij het maken van een cirkel of een ellips met twee hulplijnen (H en V) loodrecht op elkaar en markeer op die lijnen hulppunten (rood).
- Voor een kromme zijn dat twee of drie hulppunten.
- Voor een cirkel vier hulppunten op gelijke afstand van het midden (draaipunt).
- Voor een ellips is de afstand tussen twee hulppunten op de beide assen verschillend.
- Plaats het schetsboek zo dat je het punt bij de 'H' kan aanraken met je potlood.
- Schets dun met een kleine draaibeweging van je pols of vingers een stukje van de kromme.
- Verplaats je hand niet, maar draai het schetsboek een slag om het potlood op de V te krijgen.
- Schets opnieuw een stukje van de kromme en draai het schetsboek door naar de H.
- Schets nog een stukje, draai naar de V en schets weer een stukje.
- Draai nu een halve slag en vul overal de lijn tussen de stukjes op.
- Verander je handpositie niet.

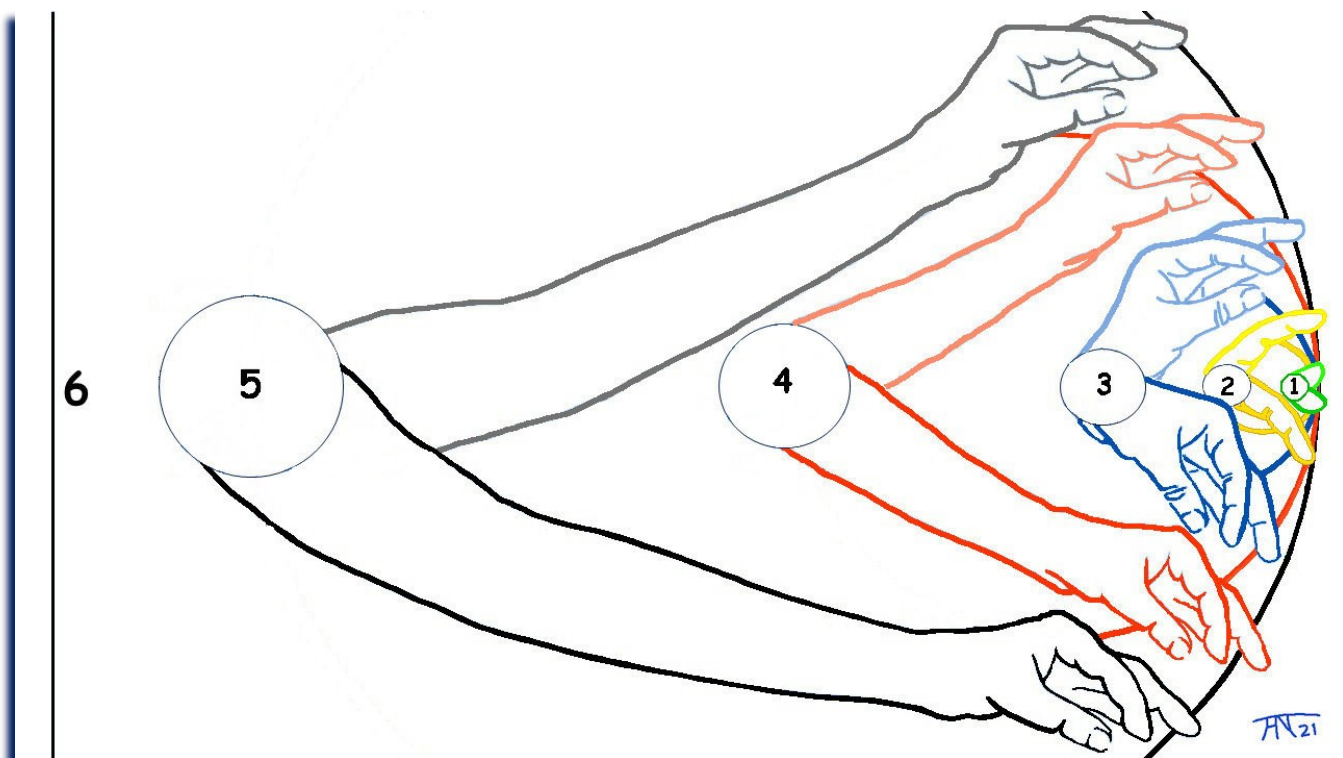

De cirkel en ellips worden geschetst.

1.8.2 Waar zit het draaipunt in je arm als je een kromme lijn wil schetsen?

Ik heb mijn arm opgedeeld in stukjes. Afhankelijk van de kromme lijn die je wil schetsen kies je een onderdeel van je arm waarmee je de draaibeweging gaat maken. De plaats van je vingers op het potlood is de extra lengte die je kan gebruiken. In de onderstaande tekening zie duidelijk dat je alleen de rechterkant van de cirkel tekent. Als de cirkel groter is dan 3cm draai je voor de rest van de cirkel alleen het papier.

- 1 Als je een klein bolletje (van bijv. <math><1\text{cm}</math>) of een hele kleine kromme lijn wil maken beweeg je niet je arm maar alleen de vingerkootjes. Het draaipunt zit halverwege je vingers. Je arm rust heel stabiel op tafel.
- 2 Als je een iets grotere bol (van bijv. 3cm) of een kleine kromme lijn wil maken beweeg je niet je arm maar alleen je vingers. Het draaipunt zit halverwege je hand. Ook nu rust je hele arm stabiel op tafel.
- 3 Als je een nog grotere bol (van bijv. 10cm) of een grotere kromme lijn wil maken beweeg je niet je arm maar alleen je hand. Je draait vanuit je pols. Beweeg je vingers zo min mogelijk. Ook nu rust je elleboog stabiel op tafel.
- 4 Als je een hele grote bol (van bijv. 30cm) of een hele grote kromme lijn wil maken beweeg je je arm wel. Het draaipunt is je elleboog en je pols draait mee. Beweeg je vingers bijna niet en houd je lichaam zo stabiel mogelijk.
- 5 Als je een nog grotere bol (van bijv. >100cm) of een hele grote kromme lijn wil maken, beweeg je arm evenals je bovenlichaam. Het draaipunt is je schouder en je elleboog draait mee. Beweeg je vingers en je pols zo min mogelijk. Houd nu je onderlichaam zo stabiel mogelijk.

Het draaipunt van je arm bepaald de kromming van de lijn en welk gedeelte stabiel op tafel rust.

6 1.8.3 De rechte lijn

Hoe zit dat met de rechte lijn.

Er mag nu juist niets draaien, en dat gaat bij de meeste mensen fout.

Zorg ervoor dat je geen draaibeweging maakt maar een beweging die heen en weer gaat.

Dit vergt even wat oefening, maar zonder draaibeweging kom je al een heel eind.

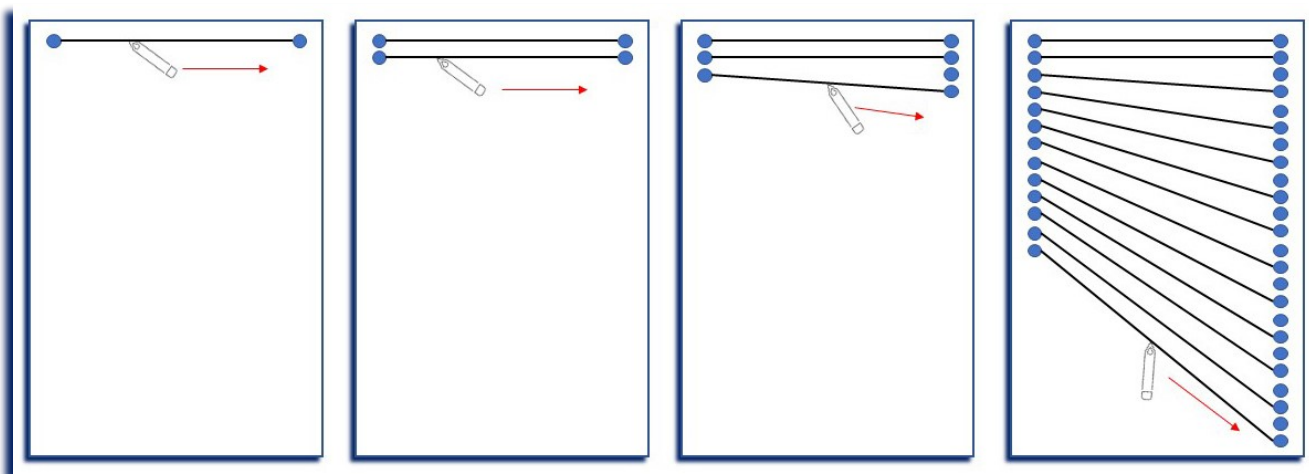
Wat mij helpt is het volgende:

- Bepaal door twee kleine puntjes te zetten het begin- en eindpunt van de lijn.
- Schets de rechte hulplijn zo goed mogelijk zonder draaibeweging.
- Draai het papier om.
- Schets een tweede hulplijn op dezelfde plaats op dezelfde manier.
- Vallen de lijnen over elkaar, dan waren ze recht.
- Heb je twee kromme lijnen. Schets er dan precies tussenin en gum de hulplijnen weg.

1.9 Oefening 'rechte lijnen maken'

Je leert rechte lijnen te maken die langzaam van hoek veranderen.

- Zet je schetsboek in de 'portret' positie.
- Zet met je 2H potlood twee punten op gelijke afstand van de rand van de bovenkant van de pagina.
- Zet je potloodpunt op het linker punt.
- Trek nu een dunne lijn naar het rechter punt. Mocht de lijn toch krom zijn, draai dan je schetsboek om en herhaal de schets van de lijn.
- Als de lijn goed genoeg is zet je punten onder de geschetste lijn en schets je een tweede lijn
- Herhaal dit maar zet nu het rechterpunt wat lager dan het linker punt. De lijn is dan schuin. Herhaal dat tot aan de onderkant.

Oefening voor het maken van een rechte lijn.